

Maciej Perkowski

PODMIOTOWOŚĆ
PRAWA MIĘDZYNARODOWEGO
WSPÓŁCZESNEGO UNIWERSALIZMU
W ZŁOŻONYM MODELU KLASYFIKACYJNYM

Białystok 2008

Recenzent
prof. dr hab. Kazimierz Lankosz

Redaktor
Janina Demianowicz

Korektor
Elżbieta Alicka

Okładkę projektowała
Małgorzata Gołko

copyrighty © by: Maciej Perkowski
copyrighty © by: Temida 2

ISBN 978-83-89620-50-7

Skład

Agencja Wydawniczo-Edytorska EkoPress
Andrzej A. Poskrobko
tel. 085 7421113, e-mail: pracownia@list.pl

Druk i oprawa
SOWA Druk na życzenie, Warszawa

Wydawca
Temida 2

przy współpracy i wsparciu finansowym
Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku

Spis treści

Wprowadzenie	7
Część I	
PODMIOTOWOŚĆ PRAWA MIĘDZYNARODOWEGO	11
Rozdział 1. Geneza i ewolucja podmiotowości prawa międzynarodowego	13
1.1. Poszukiwanie początku podmiotowości prawa międzynarodowego	13
1.2. Wpływ wydarzeń historycznych na podmiotowość prawa międzynarodowego	16
1.3. „Samotne” państwa w prawie międzynarodowym	22
1.4. Upodmiotowienie organizacji ponadpaństwowych w prawie międzynarodowym ...	23
1.5. Przenikanie podmiotów indywidualnych/prywatnych na grunt prawa międzynarodowego	25
Rozdział 2. Pojęcie podmiotowości prawa międzynarodowego	29
2.1. Homocentryczna koncepcja rzeczywistości a podmiotowość prawa międzynarodowego	29
2.2. Koncepcje teoretyczne a podmiotowość prawa międzynarodowego	36
2.3. Pojęcie podmiotowości w znaczeniu ogólnym	52
2.4. Pojęcie podmiotowości prawnej	57
2.5. Definicja i zakres podmiotowości prawa międzynarodowego	66
2.6. Pojęcia zbieżne wobec podmiotowości prawa międzynarodowego	70
Rozdział 3. Ramy czasowe podmiotowości prawa międzynarodowego	79
3.1. Uzyskanie podmiotowości prawa międzynarodowego	79
3.1.1. Początek podmiotowości <i>de facto</i>	81
3.1.2. Początek podmiotowości <i>de iure</i>	86
3.2. Przeobrażenia podmiotowości prawa międzynarodowego	88
3.2.1. Podmiotowość prawa międzynarodowego a niepodległość	89
3.2.2. Podmiotowość prawa międzynarodowego a integracja	91
3.2.3. Podmiotowość prawa międzynarodowego a sukcesja	92
3.3. Utrata podmiotowości prawa międzynarodowego	93
3.3.1. Zakończenie podmiotowości prawa międzynarodowego <i>de facto</i>	93
3.3.2. Zakończenie podmiotowości prawa międzynarodowego <i>de iure</i>	94

Część II

KRYTERIA KLASYFIKACJI PODMIOTOWOŚCI**PRAWA MIĘDZYNARODOWEGO** 97**Rozdział 4. Zdolność prawnomiędzynarodowa** 99

4.1. Podmiotowość prawa międzynarodowego w umowach międzynarodowych 102

4.2. Podmiotowość prawa międzynarodowego w prawie zwyczajowym 118

4.3. Podmiotowość prawa międzynarodowego w prawotwórczej działalności organizacji międzynarodowych 129

4.4. Podmiotowość prawa międzynarodowego w orzecznictwie i poglądach doktryny ... 140

Rozdział 5. Zdolność do czynności prawnomiędzynarodowych 171

5.1. Zdolność traktatowa 174

5.2. Prawo legacji 193

5.3. Zdolność sądowa 199

5.4. Zdolność ponoszenia odpowiedzialności międzynarodowej 203

5.5. Inne atrybuty zdolności do czynności prawnomiędzynarodowych 206

**Rozdział 6. Kryteria *sui generis* klasyfikacji podmiotowości
prawa międzynarodowego** 211

6.1. Suwerenność 211

6.2. Terytorium 227

6.3. Efektywność 232

6.4. Status krajowy 236

6.5. Inne kryteria *sui generis* 241**Rozdział 7. Kryteria klasyfikacji podmiotowości prawa międzynarodowego
współczesnego uniwersalizmu** 249

7.1. Dlaczego współczesny uniwersalizm? 251

7.1.1. Globalizacja 253

7.1.2. Regionalizacja 255

7.1.3. Instytucjonalizacja 256

7.1.4. Formalizacja 260

7.1.5. Indywidualizacja 262

7.1.6. Informatyzacja 266

7.2. Współczesnouiwersalistyczna zdolność prawnomiędzynarodowa 268

7.3. Współczesnouiwersalistyczna zdolność do czynności prawnomiędzynarodowych 269

7.4. Współczesnouiwersalistyczne kryteria *sui generis* 271

Część III

ZŁOŻONY MODEL KLASYFIKACYJNY**PODMIOTOWOŚCI PRAWA MIĘDZYNARODOWEGO** 273**Rozdział 8. Wybrane koncepcje klasyfikacji podmiotowości****prawa międzynarodowego** 275

- 8.1. Klasyfikacje według posiadania państwowości 275
- 8.2. Klasyfikacje według stopnia zorganizowania 277
- 8.3. Klasyfikacje według stopnia kontrowersyjności 278
- 8.4. Klasyfikacje według zakresu podmiotowości 279
- 8.5. Inne klasyfikacje 281

Rozdział 9. Konstrukcja złożonego modelu klasyfikacji podmiotowości**prawa międzynarodowego** 287

- 9.1. Teoretyczne aspekty zagadnienia klasyfikacji w naukach prawnych 288
 - 9.1.1. Pojęcie klasyfikacji 288
 - 9.1.2. Pojęcia pokrewne i przeciwstawne 297
 - 9.1.3. Znaczenie klasyfikacji w naukach prawnych 301
 - 9.1.4. Rodzaje klasyfikacji w naukach prawnych 305
- 9.2. Proponowany model klasyfikacji podmiotowości prawa międzynarodowego 305
 - 9.2.1. Znaczenie klasyfikacji podmiotowości prawa międzynarodowego 306
 - 9.2.2. Dobór optymalnego sposobu klasyfikacji podmiotowości prawa międzynarodowego współczesnego uniwersalizmu 307
 - 9.2.3. Prezentacja złożonego modelu klasyfikacyjnego podmiotowości prawa międzynarodowego współczesnego uniwersalizmu 316
- 9.3. Zaproponowane kategorie klasyfikacyjne podmiotowości prawa międzynarodowego współczesnego uniwersalizmu 319
 - 9.3.1. Pojęcie kategorii klasyfikacyjnych 319
 - 9.3.2. Znaczenie kategorii klasyfikacyjnych w naukach prawnych 323
 - 9.3.3. Kategorie w wybranych klasyfikacjach podmiotowości prawa międzynarodowego 324
 - 9.3.4. Uzasadnienie wyboru kategorii w złożonym modelu klasyfikacji podmiotowości prawa międzynarodowego współczesnego uniwersalizmu 329

Rozdział 10. Ramowa charakterystyka podmiotowości prawa międzynarodowego współczesnego uniwersalizmu wedle złożonego modelu klasyfikacyjnego 331

- 10.1. Podmiotowość państwowa 333
 - 10.1.1. Podmiotowość państw 334
 - 10.1.1.1. Podmiotowość państw *sensu stricto* 335
 - 10.1.1.2. Podmiotowość minipaństw 336
 - 10.1.1.3. Podmiotowość części składowych państw złożonych 337
 - 10.1.2. Podmiotowość ukierunkowana państwowo 338
 - 10.1.2.1. Podmiotowość narodów 339
 - 10.1.2.2. Podmiotowość autonomii terytorialnych 340
 - 10.1.2.3. Podmiotowość stron wojujących 340

10.1.3. Podmiotowość ponadpaństwowa	341
10.1.3.1. Podmiotowość organizacji międzynarodowych rządowych	342
10.1.3.2. Podmiotowość związków państw	344
10.1.3.3. Podmiotowość instytucji międzynarodowych	345
10.2. Podmiotowość prywatna	346
10.2.1. Podmiotowość jednostek	347
10.2.1.1. Podmiotowość jednostek zabiegających o uprawnienia	348
10.2.1.2. Podmiotowość jednostek odpowiedzialnych międzynarodowo	349
10.2.2. Podmiotowość zbiorowości	350
10.2.2.1. Podmiotowość mniejszości	350
10.2.2.2. Podmiotowość ludów tubylczych	351
10.2.2.3. Podmiotowość wspólnot powstańczych	352
10.2.2.4. Podmiotowość struktur organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej	353
10.2.3. Podmiotowość osób prawnych	353
10.2.3.1. Podmiotowość NGOs – zrzeszeń pozarządowych	354
10.2.3.2. Podmiotowość NGOs – korporacji pozarządowych	355
10.2.3.3. Podmiotowość przedsiębiorstw działających międzynarodowo	356
10.2.3.4. Podmiotowość międzynarodowych konsorcjów publiczno-prywatnych	357
10.3. Podmiotowość szczególna (<i>sui generis</i>)	358
10.3.1. Podmiotowość Stolicy Apostolskiej	358
10.3.2. Podmiotowość Zakonu Kawalerów Maltańskich	359
10.3.3. Podmiotowość społeczności międzynarodowej	359
Wnioski	363
Bibliografia	367
Indeks nazwisk	421
Inkeds rzeczowy	429